

Eigen-Wijs

*Een trimestriële uitgave van
VONAC vzw, pedagogische
begeleidingsdienst &
navormingscentrum
van VOOP vzw – Vlaams
Onderwijs OverlegPlatform*

*Jaargang 13 Nummer 39
Derde trimester
2013-2014*

VoNAC

Pedagogische
Begeleidingsdienst &
Navormingscentrum vzw

p/a Vrije Universiteit
Brussel/IDLO lokaal 3B204
Pleinlaan 2 1050 Brussel

013 30 68 12
0486 031 131
fax 02 629 36 36
www.voop.be
johan.royeaerd@telenet.be

Beste lezers

Men zegt dat de tijd vliegt, dat het jaar is voortgegleden. Misschien is dat ook wel zo? Of zijn wij het die in de steeds snellere wervelwind van veranderingen de pas lijken te verliezen? Hoe dan ook, het schooljaar is alweer ten einde en voor jullie ligt het derde nummer van Eigen-Wijs voor 2013-14.

Hierin een bijdrage over breed evalueren, enkele korte aankondigingen, een bespreking van een boeiend boek over autisme, een vooruitblik op onze volgende teamdag (gewijd aan aanvangsbegeleiding) en een bijdrage over de extra ondersteuning die VONAC vanaf september 2014 kan aanbieden aan onze scholen.

Professionalisering van onze eigen mensen, binnen VONAC, krijgt ook volgend schooljaar een hoge prioriteit. Elk van de mensen die meewerkt volgt tal van opleidingen. Het is verheugend te kunnen vaststellen dat we hiertoe kunnen aansluiten bij het aanbod vanuit bv. SNPB en dit vaak in het kader van projecten binnen de vier speerpunten die zij uittekenen. Een meer intense en opbouwende samenwerking kan ook voor onze VOOP-scholen enkel voordelen bieden.

Voor het volgend nummer van weer een nieuwe jaargang zijn bijdragen en illustraties welkom tegen 30 september 2014 bij johan.royeaerd@telenet.be

Breed evalueren

Evaluëren wordt momenteel samen uitgesproken met het bijvoeglijk naamwoord 'breed'. Maar wat betekent dit nu eigenlijk?

Breed evalueren betekent door verschillende soorten evaluatie in kaart brengen wat een leerling al kan, in plaats van te focussen op wat leerlingen nog niet kunnen.

Bij brede evaluatie kijkt men naar de leerling individueel, in plaats van naar een klas. Alle sterktes en zwaktes, alle talenten en mogelijkheden worden bekeken vanuit verschillende perspectieven, op verschillende momenten, met verschillende evaluatie-instrumenten en in verschillende situaties. Voorbeelden zijn observaties, zelfevaluaties, portfolio's, peerevaluaties,...

Dit is geen taak van de leerkracht alleen. Het is ook een zaak van de leerling zelf. Liefst wordt ook het hele schoolteam betrokken bij een brede evaluatie. Ook de ouders zijn partij: zij zien immers andere dingen buiten de klasmuren.

De term 'breed evalueren' verwijst naar een brede evaluatie die rekening houdt met een veelheid aan factoren. Het is kijken naar talenten en mogelijkheden, vanuit verschillende invalshoeken, met verschillende instrumenten, en in verschillende contexten. Breed evalueren heeft de bedoeling meer kansen en mogelijkheden te creëren tot het ontwikkelen van competenties bij kinderen en jongeren en in het bijzonder bij kinderen en jongeren uit kansarme milieus.

Men gaat niet meer enkel een product evalueren maar ook een proces. Niet enkel cognitie maar ook vaardigheden en attitudes. In deze zin sluit breed evalueren perfect aan bij het competentiegericht evalueren. Het werken aan en het opvolgen van competentieontwikkeling bij kinderen en jongeren vraagt immers een brede en open kijk op manieren om die ontwikkeling in kaart te brengen.

Dit maakt dat leerkrachten gericht dienen te observeren. CEGO, het Centrum ErvaringsGericht Onderwijs, ontwikkelde hiertoe heel wat voorbeelden. Eentje vinden jullie hieronder.

Rapport contractwerk - competenties in kaart

Naam : _____

Datum observatie: _____

Tijdens het contractwerk heb ik gekeken hoe jij aan je contract werkt.

Wat ik je allemaal zag doen kan je hieronder lezen. *Dit is de schuingedrukte tekst.*

Ik vertel je over drie héél belangrijke dingen, die je in je leven heel vaak nodig hebt.

1. Zelfsturing = hoe zelfstandig je kan werken

2. Sociale vaardigheden = hoe je samenwerkt met je partner

3. Taalvaardigheid = hoe duidelijk je jouw ideeën verwoordt

1. ZELFSTURING (en ONDERNEMINGSZIN)

Het vermogen om het contract op een zelfstandige manier af te werken.

(Het vermogen om nieuwe elementen te bedenken en te ontwikkelen.)

Belangrijkste vaardigheden:

zelfstandigheid - doorzettingsvermogen - doelgericht werken - keuzes maken - (creativiteit/verbeeldingskracht)

2. SOCIALE VAARDIGHEDEN

Rekening houden met de gevoelens en verwachtingen van de anderen. Succesvol samenwerken om het contract goed af te werken.

Belangrijkste vaardigheden:

spontaan met elkaar omgaan - aanpassingsvermogen (inlevingsvermogen) - leiding nemen - inspraak aanvaarden

3. TAALVAARDIGHEID

Je gevoelens, gedachten en ervaringen op een trefzekere manier verwoorden.

Duidelijk overbrengen van informatie aan je partner.

Belangrijkste vaardigheden:

rustig en helder praten - goede zinsbouw - expressief praten

Het is van belang evaluatievormen te gebruiken waarbij leerlingen competenties geïntegreerd gaan inzetten. Een competentie toont zich in een veelheid aan situaties én in combinatie met andere competenties.

Met het oog op competentieontwikkeling zal de evaluatie ook gericht worden op het zelfsturend maken van de leerlingen. Dat betekent dat zij een actieve rol krijgen in het hele evaluatieproces maar natuurlijk daarin begeleid en gestimuleerd worden door de leerkracht.

Lies Pycke

Noteer alvast

Volgende VOOP Teamdag

Donderdag 16 oktober 2014

Het onderwerp van onze volgende teamdag wordt 'aanvangsbegeleiding'. Een erg actueel thema, al is het maar door het grote aantal vroege uitstromers bij onze leerkrachten. Een adequate ondersteuning van nieuwe leerkrachten is een krachtig middel om hen niet alleen goed in te burgeren in het eigen schoolteam, maar vooral om hen toe te laten op een optimale manier om te gaan met de steeds meer gediversifieerde klasgroepen.

Lies Pycke en Iris Bolsens, beiden verbonden aan Vonac, zullen deze sessie invulling geven. Zij vertrekken vanuit eigen ervaring binnen bv. de lerarenopleiding en nemen de bagage mee van een groot aantal opleidingen. Het is de bedoeling concreet in te zoomen op mogelijke wegen om in je school, instelling of centrum met aanvangsbegeleiding aan de slag te gaan. Tevens leren we van de expertise en ervaring die in vele VOOP-scholen reeds is opgedaan. Een samen-doe-ochtend.

En zoals steeds op een teamdag maken we na het inhoudelijk luik plaats en tijd voor een gezellig moment samen. Na de westkust, Gent, Brussel, Antwerpen en Aalst trekken we dit jaar terug richting zee. Onze teamdag op 16 oktober vindt plaats in Knokke-Heist, aan de oostkust dus.

Een aparte uitnodiging, met alle praktische info, volgt later nog.

Kinderen veilig leren fietsen gratis brochure

Veilig fietsen leer je door ervaring. Veel ervaring. Voor kinderen van 5 tot 12 jaar is het essentieel dat de ouders vaak met hen gaan fietsen. De zomervakantie is ideaal om te oefenen, zo zijn ze in september helemaal klaar voor de eerste schooldrukke. Spelletjes, tips en tricks vind je in de brochure 'Zet je kinderen veilig op weg', nu gratis te bestellen bij de Fietsersbond.

www.fietsersbond.be/kinderbrochure

Fietsersbond vzw
Boomgaardstraat 22 bus 57 - 2600 Berchem
03 231 92 95

info@fietsersbond.be

www.fietsersbond.be

Voor U gelezen

Autisme vanuit een ontwikkelingsperspectief

Beste lezers,

We kunnen bibliotheken vullen met boeken over autisme. Wat opvalt is dat de meeste boeken vertrekken vanuit de basistheorieën over autisme, zoals de 'theory of mind', de executieve functies en de centrale coherentie. Dit zijn dan ook de drie belangrijkste invalshoeken om autisme te verklaren. Maar er is meer, sommige onder jullie kennen reeds de theorie van de disharmonische ontwikkeling.

Martine Delfos en Norbert Groot vertrekken in hun boek **Autisme vanuit een ontwikkelingsperspectief** vanuit die theorie van de disharmonische ontwikkeling.

Hun benadering, het socioschema, onderstreept dat autisme geen ziekte of geen defect is. Wel is het een genenpatroon dat leidt tot een vertraagde ontwikkeling op sommige ontwikkelingsgebieden en een versnelde op andere. Het gevolg is een reeks uiteenlopende 'mentale' leeftijden binnen één persoon, de MAS1P (Mental Age Spectrum within 1 Person). M.a.w. hier verloopt de ontwikkeling dus niet harmonisch.

Beide auteurs laten zien wat dit betekent voor het gedrag van mensen met autisme, hoe dit alles kan geïnterpreteerd worden en wat dit impliceert voor de manier van opvoeden.

Deze benadering kan ook voor het onderwijs, zowel voor gewoon als voor bijzonder onderwijs, verhelderend zijn. Het zorgt voor een mogelijk nieuwe kijk op deze jongeren omdat we het gedrag die ze stellen koppelen aan hun ontwikkelingsniveau op dit specifiek item.

Bijvoorbeeld iemand kan op zijn leeftijd voor zijn voor cognitieve taken maar voor fijnmotorische activiteiten sterk achterlopen.

Worden we als leerkrachten en opvoeders soms niet geconfronteerd met moeilijk te begrijpen, negatief gedrag?

Maar als we ons bewust zijn van de mentale leeftijd waarop deze persoon op dit onderdeel functioneert kan men dit waarschijnlijk beter kaderen. Zo kan een 14-jarige bij angst een verdedigingsmechanisme hebben van een driejarige en bijvoorbeeld iemand bijten. De kunst of de uitdaging bestaat er dan in om te kunnen aansluiten op de 'ontwikkelingsleeftijd' en zo de persoon te helpen de ontwikkeling te doorlopen van een driejarige tot een 14-jarige.

Het gevaar van niet aansluiten bij de mentale leeftijd van het kind is dat er elementen van de kalenderleeftijd terecht komen bij de jongere mentale leeftijd. Dit kan het kind niet plaatsen omdat er noodzakelijke ontwikkelingsstappen met betrekking tot dit specifiek onderwerp zijn overgeslagen.

Het boek is geïllustreerd met veel praktijkvoorbeelden. Het lijkt een must voor wie al vertrouwd is met de basistheorieën en op zoek is naar praktische uitbreiding.

Autisme vanuit een ontwikkelingsperspectief

Martine F. Delfos & Norbert Groot

ISBN: 9789088504228 - 256 pagina's

In het kader van een lerend netwerk wil ik vragen aan iedereen die dit boek leest om zijn of haar bedenkingen en/of aanvullingen bij deze tekst te delen.

Franky Luca - pedagogisch begeleider competentieontwikkeling en ASS bij Vonac

VONAC

vanaf 2014-2015:

meer aanbod, meer ondersteuning, meer begeleiding

Tot eind dit schooljaar kreeg de begeleiding door VONAC gestalte via vooral twee mensen: Lies Pycke stond in voor het meeste pedagogisch-didactisch werk, Johan Royeaerd verzorgde vooral het beleidsmatige en strategische luik. Daar was in de loop van dit schooljaar Franky Luca al bijgekomen als begeleider competentieontwikkeling en ASS. Vanaf 1 september 2014 kunnen we de ploeg die ter beschikking staat van onze scholen en centra wat verder uitbreiden. Parallel daarmee wordt ook het aanbod qua opleidingen, begeleidingen en ondersteuning verder verbreed. Een overzicht.

In het kader van een verdeling binnen OKO kan VONAC voor de schooljaren 2014-15 en 2015-16 beschikken een extra halftijdse begeleider. Deze zal vooral ingezet worden op vlak van omgaan met diversiteit, gebruik van activerende werkvormen, implementering van breed evalueren, steun bij trajectbegeleiding NT2 voor de CVO's, aanvangsbegeleiding of andere pedagogisch-didactische aspecten (zoals WO of MuVo binnen basisonderwijs). We zijn verheugd dat we Iris Bolsens hebben kunnen aantrekken om deze functie op te nemen. Iris werkt al ettelijke jaren bij het stedelijk onderwijs in Antwerpen, heeft er ondermeer een nieuwe school op poten gezet en heeft een brede ervaring binnen het onderwijsveld. Welkom alvast aan Iris !!

Lies Pycke neemt Iris op sleeptouw om haar wegwijs te maken in de wereld van VOO en VONAC. Lies en Iris zullen ook als een tandem optreden en sommige begeleidingstrajecten onder hen twee verdelen. Maar Lies neemt er vanaf september ook het pedagogisch-didactisch luik voor onze CVO's bij. Dit betekent dat zowel Lies als Iris voor al onze scholen en centra kunnen ingezet worden en dat zowel voor gewoon als voor buitengewoon onderwijs.

Maar er komt nog versterking. Sinds drie jaar is Cathy Van den Mergel halftijds als begeleider werkzaam in het project 2KP. Dit staat voor tweedelijnskleuterparticipatie en wordt gecoördineerd door SNPB. Vanaf september wordt dit project verruimd naar lager onderwijs. Cathy (en haar collega begeleiders) hebben de voorbije jaren veel expertise opgedaan in het ondersteunen op de werkvloer. Daarom is, in overleg met OKO, afgesproken om Cathy ook binnen VONAC op te nemen om op die manier haar kennis en ervaring te kunnen delen. Hoewel Cathy dus aangestuurd blijft via SNPB (en ook betaald wordt via hen), zal ze toch de werking van onze PBD kunnen versterken vanaf september. Voor haar andere halftijdse job blijft Cathy werkzaam als leerkracht in de basisschool van de IVG-School.

Het takenpakket dat Franky Luca opneemt verruimt ook vanaf september. Vooreerst wordt ASS progressief ondergebracht in het project competentieontwikkeling. Alles van ondersteuning op vlak van leerstoornissen komt dus mee onder zijn vleugels. Daarnaast neemt Franky ook de operationele aspecten over van de opvolging van de engagementsverklaringen seksuele integriteit enerzijds en gender anderzijds, die OKO mee ondertekende. Ook praktijkondersteuning op vlak van gezondheidsbeleid komt bij hem terecht. Ook Franky werkt voor al onze scholen en centra.

Johan blijft de beleidsmatige aspecten van dit alles opvolgen. Dus de projectgroepen onder SNPB, VLOR of Departement Onderwijs. Dit beleidsmatig opvolgen, zeker in het kader van OKO, neemt trouwens een alsmear breder tijdspakket in. OKO wordt meer en meer als vaste partner verwacht in tal van overlegfora, waardoor er steeds meer overleg op Vlaams niveau is. Dit neemt in het takenpakket van Johan dan ook steeds meer ruimte in. Daarnaast blijft Johan de coördinatie van VONAC op zich nemen en een deel bestuurlijk werk voor VOO (bv. de initiatieven omtrent

bestuurlijke schaalvergroting). Tenslotte blijft Johan als begeleider actief op vlak van strategie, beleid, kwaliteit, zorg, preventie & veiligheid, systeembegeleiding of GOK, en dat voor alle scholen.

En verder blijven we heel dankbaar dat meerdere vrijwillige krachten, met veel ervaring als directeur, onze werking blijven ondersteunen. Zonder hun ruime expertise zou het voor sommige thema's veel moeilijker zijn om steeds het juiste antwoord te kunnen bieden aan onze scholen. Dank dus aan Christine Marius, Hans Weyns of Jeanine Billens. En aan Katty Elias om een deel van het financiële, juridische en administratieve werk verder op haar schouders te blijven nemen.

Mede op vraag van de 'commissie Monard', die de PBD's heeft geëvalueerd, wil VONAC veel nadrukkelijker aanwezig zijn op de werkvloer en leerkrachten of (deel-)teams meer intensief begeleiden. We nodigen scholen dan ook uit om ondersteuningsvragen door te geven. VONAC wil graag samen met jullie op maat gemaakte begeleidingstrajecten uitwerken en samen implementeren.

Tevens zal het aanbod aan opleidingen vanuit VONAC uitgebreid worden. Zo komen er opleidingen op vlak van bv. aanvangsbegeleiding, leerstoornissen, ontwikkelen van competenties om te kunnen omgaan met diversiteit, breed evalueren e.d. Hieromtrent komt later meer gedetailleerde informatie.

Alvast dus een heel wat breder aanbod, dat de werking van onze scholen alleen maar verder kan ondersteunen. Daar worden zowel de leerkrachten als de leerlingen beter van.

CANON Cultuurcel

Vanaf schooljaar 2014-2015 gelden er een paar **nieuwe spelregels** voor dynamo3. Omdat de spelregels veranderen krijgt iedereen opnieuw de kans om een projectaanvraag in te sturen. Ook scholen die reeds een goedgekeurd project hebben uit eerdere juryrondes. Ga naar <http://www.dynamo3.be/index.php?a=item/view/186828> voor meer info. Heb je een vraag, aarzel niet ze te stellen via dynamo@ond.vlaanderen.be. Alle info vind je op www.dynamo3.be.

Alvast bedankt

Groeien in cultuur
www.dynamo3.be

Elke De Swert

CANON Cultuurcel - coördinator dynamo3
Koning Albert II-laan 15 A 5 - BE-1210 Brussel
tel 02 553 99 26
gsm 0492 72 29 07

25 september - studiedag genitale verminking

Volgens recent onderzoek zijn er ongeveer 13.000 meisjes en vrouwen in België het slachtoffer van genitale verminking. Op 25 september 2014 kan je naar een studiedag rond vrouwelijke genitale verminking. De studiedag richt zich tot CLB-medewerkers, zorgcoördinatoren, leerlingbegeleiders en andere geïnteresseerden uit onderwijs. De dag wordt ingericht door POV en OVSG.

Deelnemen kost 20 euro. Download de folder http://www.lerarendirect.be/uploads/1401802275-1401802268977-studiedag-vgv_2014-09-25.pdf

VONAC: wie is wie

- ☑ *Johan Royeaerd* (johan.royeaerd@telenet.be), 013 30 68 12 - 0486 031 131
coördinator
pedagogisch adviseur strategie & beleid (alle scholen) en pedagogisch-didactisch CVO
coördinatie interne werking VONAC & vertegenwoordigingen via OKO
Schoolstraat 3 – 3540 Herk-de-Stad
- ☑ *Lies Pycke* (liesbet.pycke@telenet.be), 0476 569 169
pedagogisch adviseur pedagogisch-didactisch BaO + BuBaO + BuSO + SO
Pastoor Goetschalckxstraat 52 - 2180 Ekeren
- ☑ *Franky Luca* (frankyluca@hotmail.com), 09 280 89 60 - 0494 625 913
pedagogisch begeleider competentieontwikkeling + ASS
p/a BuSO Wagenschot - Steenweg 2 - 9810 Eke
- ☑ *Katty Elias* ([kelias@vub.ac.be](mailto:k Elias@vub.ac.be)), 02 629 24 50
penningmeester
- ☑ *Jeanine Billens* (jeanine.billens@cvo-bec.net), 02 629 24 51 – 0478 46 43 69
ondervoorzitter
- ☑ *Christine Marius* en *Hans Weyns* (christine.marius@gmail.com – hans.weyns@gmail.com),
0486 62 51 19 resp. 0499 37 71 76, vrijwillige medewerkers

Abonnement

Een abonnement op Eigen-Wijs is gratis en kan op eenvoudig verzoek verkregen worden. Geef daartoe een seintje aan Johan Royeaerd: johan.royeaerd@telenet.be.
Wijzigingen van geadresseerden of van mailadressen kunnen tevens doorgegeven worden aan johan.royeaerd@telenet.be

Colofon

- Eigen-Wijs verschijnt trimestrieel
- Redactie: Johan Royeaerd
- Werkten mee: Lies Pycke, Franky Luca, Johan Royeaerd
- Bijdragen voor volgend nummer: graag tegen 30-09-2014 bezorgen aan Johan Royeaerd
- Verantwoordelijk uitgever: Johan Royeaerd, Schoolstraat 3, 3540 Herk-de-Stad, johan.royeaerd@telenet.be

📍 VONAC vzw is gevestigd op het volgende adres:
VUB-IDLO – lokaal 3B204 - Pleinlaan 2 - 1050 Brussel

📖 Meer informatie (o.a. vorige nieuwsbrieven) vind je op onze website: www.VOOP.be.

🗑 Uitschrijven: wil je deze nieuwsbrief liever niet meer ontvangen: geef dan een seintje aan: johan.royeaerd@telenet.be.